

ОРС-ас теркал бац тикай болх

Советски торговлен керттера деклар—ча хаддаш кяхьегамхошта эшаш дола товараш тикашка лоаттадар а, уж ларт-тиа, торговлен бокьонашча царга дладоккар а да. Вай мекха а республике а Иахьамте дика влштлехабакьа ба пачахалкени, кооперативни, колхозни торговлен болх. Укх сахьта дика влштлехабакьа ба Первомайски район системан болх. Хлара денна кяхьегамхошта эшаш дола сапа, тух, цилетораш, ужжамо кхыдола товараш ца хаддаш хул тикашка.

Ларттга лелач Первомайски районерча «Леспромхоза» грознерча ОРС-а кхьа тикан болх. Тикашка Иалаште ешаш кхыбола юрташкар кхьагемгой боацаш, Сунженски Леспромхоза Первомайски Лесоучасткан болхлой йокска контингент я.

Йокскагга йола ца Лесоучасткан территория тла йолаш, кхьа тикан, столовен, пекарни я ОРС-а Первомайски районе. Тикашка товарий ассортимент кье я, хьаца шекар а кондитерски изделеш а хилан наонагга йолча хана. Хлара денна эшаш дола керосин, тух, са-ла, ужжамо кхыдола товараш а доацаш ха хул тикашка. Влалла а дац доккхаш берий то-вараш: когадувар, кертатулар, пасаташ, тайп-тайпара баракьаш.

Нов. Фабия заведующий вола Лесоучасткера тика ший ханна йилла ца хиларат, болхлой пекарне а ухаш, махьс йокска яхаш, деклар деш хул. Хлара, пекарнен заведующеш, торговлен бокьонаш йоха а еш, махьс йокс кхы бе оамал а боацаш бисча болхлоска.

32 километр яхача участкер-ца тикашка махьс ца хиларат 4—5 км, глш махьс эш ух болхлой. Тикашка денна керда товараш ханнаха, махьсаш тла а язда, тархеш тла йодекхаш. Доккхаш дадача товараш тла махьсий ярыккаш яхаш.

Цхьанна тайпара лартга лар-хлара йишйолаш дац тикаш дла а кьувлалш, 2—3 деннош доацеш продавеш Грозне хосчетни тика хьаела, торговлен болх тоабарна кхы эшараш де метаргга ОРС-а начальникова нов. Кузнецов, диннаха шоза автобус йодача Первомайски районе хьал а ваха, балхата хьажа а хьажа.

ГАЛАЕВ ХБ.

Сурхотларча отделенера хьайбаш леладераш

Иаламате дика кхьахийгад «Назрановский» совхоза Сурхотларча отделенен, нов. Му-польгов Бахьаудин заведующий волча, животноводчески фер-мерча болхлоска. Ахкан шоаш цабабхакучул тлехьагга ферма тла балха а баха, ремонтни керда помещенеш хьалжери балхаш дладолар дладолар. Номераш цхьоалеген шолла-глен йола базаш тхоннаш хуца, хьаха, йишаш тоха дешар яр. Нов. Муцольгова хьехамача ферман болхлоска хьунагга а баха 1500 кв. м. злараш кий-дир, злараш тла ча а декхаш, цул тлехьагга топар а хьоа-хаш, тхоннаш а декха, йишаш то а текха базаш тоайир фер-ман болхлоска.

Дика тоаяй жена яр хинна № 3 йола база. Цунна тхов тил-лаб, йовкьаш а ехка, кхьа да-кье йишай, шоза топар а хьаха, кира а текха. Иштта дика тоадаб базашка нах чуба-ха а кхыдола а ценош. Уж док-хий балхаш даь даьначул тлехьагга гонаха картанш, эхки бокьачулехка бешкарташ яь ферман болхлоска.

Базашта 1,5 км. гаьна, хьу-нагга хьаст а лех, турбаш а яхка хий диллад хьайбашта жи-вотноводаша.

Ший ханнаха хьаггазад базашка доактар, силос ферман юкхе лалтгагга еллай.

Базашта ремонт еш а, кхыдо-ла балхаш деш а белгалбаьлар вежарий Дакнев Иаьлен Махь-меди. Хьалхале лелачерех ва кхьаьна болхло Богатырев Юнус. Кхьаста дика дир цо ремонтни балхаш.

Кхалнаха юкхе балха хьалх-ле лелаш я доакра Дакнева Долатхан.

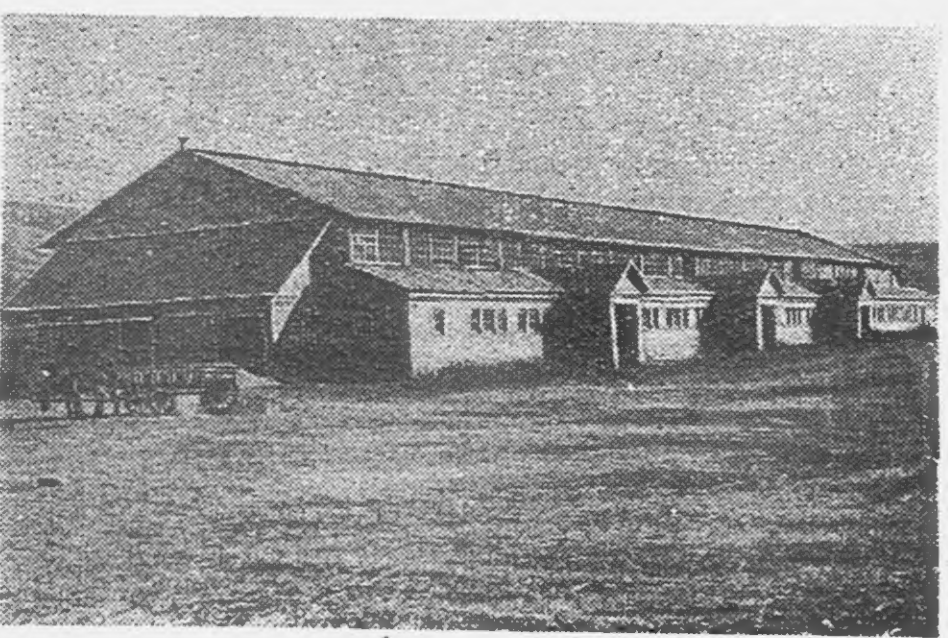
Дукха ха йоашаш ферма тла керда йица 150 кьона ет кхьа-чаб. Доаханга хьожаш 12 дояр-

ка я. Зоотехнико оттаяча ра-ционах доаггача тайпара доа-квар телаш кхоаб дояркаша доахан.

Иаламате дика длабалабаь керда влшаггеллача ферман болхлоска шоай болх.

Шекю йоашаш да йахо йода-ча хана нов. Белхароев У. управлюющий волча Сурхотларча отделенен животноводаша, шоай низ кхо ца беш, мамогга животноводство дегайоалорг-хилар.

ДАКИЕВ М.

Назрановский совхоза Сурхо тларча отделене хьайбаш леладу база.

Дулх даьтта шура дукхагга хилийгара

Вай республикерча комсо-мольдашеш, кагирхошен чоагга раьза болаш тлайшар ССКП юртбоахаман болх лакхбе аьн-на баь соцами сага сикх дулх, шура, даьтта даьнакхана тарг-гарча шерашка США-на тлех-хьакхе а хьалхадовла а аьнна даь хьайкаралш.

Вай Нохч-Палггай республи-ке юртбоахаман балхаш даькха лоацаш 6000 комсомольца а ка-гирхо а ва. Эггара хьалхара шоай деклар дулх, шура, даьттен дукхагга даькар долга а доьш, цхьагга йолча раьонаш-ка из болх дика лелабу цар.

Кьаьстга из лоархамера болх

дика лелабу Соьсановский рай-онерча кхьаьегамхоша. Цу рай-он о пачахалхенна дулх дла-луш 181 процент план кхоа-чаьтлеш.

Иштта дика лелабаш из бек-токхаме бола болх Первомай-ский районерча кхьаьегамхоша, тлайшар деклар цар кхоацаш-даьд 119 процент, Назранов-ский районерча кхьаьегамхоша 112 процент, Шелковски рай-он-110 процент, Сунженский район-104 процент. Вай рес-публикерча берига комсомоль-цаш а кагирхой а ба юртбоаха-ман болх дикагга тоабегла-таш, чоагга кхьаьегам.

В. БОГАТЫРЕВ.

Завком ший болхлой берий йоакхо еш я

Улицашка 2-га Военни, № 1/68, Сталина, 8/72, Военни, № 21 долча «Красни молота» ценошк баьхаш цу завода болхлой ба. Цар бераш дий-наха цхьаь цлагга хул.

Шоашка хьожаш саг воацла-га а ховш, цу бераша цлагга во-дешар, е влалла дешацар.

Завода местком а ЖКО-с а цу тайпарча берий группа влшаггеллар. Группана юкхе-вера 22 дешархо. ЖКО-с цу группана доккха цла а кьоаста-даь, ремонт а яь, кийдаь длаот-тадир. Цлагга истолаш, глан-даш, классни доска да.

Берашка дешийгара дуьха а царга цлаггара заданеш кий-тлейгара дуьха а завком хьа-хархо йийхай. Цо влшаггеллх-берашка школан арахьара болх а. Цлагга чу я шахматаш-лашкаш, истолча тiera теннис, домино, волейбол. Коа зламгга-каток а я.

Коммунистически партен а советски правительствон а цхьаькха а хлама дац берел-дезагга. Массайолча метте да-цунна тешал деш дола гьула-кхаш.

Давиш-ноаной чоагга раьза ба шоай заводской комитет. Хланш, шоай бераш тешаме-хилараш а, цар йоакхо еш саг-хилараш а, кхы а дикагга болх бе-безам ба тха, йоак болхлоска.

МАПОРОВ И.

Дладаха отделенера кхоачам боацараш

Пхьиле-кьонтий юрта отделен-гьулакхаш, цу отделенен управ-ляющий волча Дзортонгев бригадирашкен хьаьтча, во-лел ала йиш яц, хлана аьлча, цингарча болхлой гьулакхаш-миьча бекса леле а бала боа-цаш болча отделенен кулгал-шой шоай гьулакхаш во ца ле-ландаш.

Хьаьггаш чуьцарен, «да дла-дерен, хьайбашта лан кхоачам-барен» боллаш кхьаьча отдел-ней тлехьа ца юшаш чакьда-хад доацеленеш. Цхьабакьда, цу-балхий дикал-вол «Назранов-ский» совхоза кулгалхоштен-районни организацие кулгал-

хоштен дикагга ховргда.

Алап кьа ца луш кхо бутт-баьннаб, яхаш, цхьабараш хьийгача кхьх боагга мах учет-чикша нийса длаьбац тхона, яхаш, шоллаьбараш шийга-дена болхлой лелаш латташ, цла дешаре селла дукха дуа-царг ма дацар ахкар ер, аьнна-дагга а деха, из ца тоьхаш са-тийни ший кабинетне аьлган де-нош докхуьх Дзортонгев. Хлан-санина мара кхы порядок цига-хуртйоашаш яле, болх кхы тла-а иьтга мара, тоаьтур маьий-аьнна догдоаьхитга яц отделен-ерча гьулакхашка.

ПЛИЕВ Амир.

ТИАХЬЕХАМ

И. Базоркин

Яхьлаггача январе 1958-ча шера, 40 шу дуз Орджионкидзе яхача горече халкхан рузукха—дьяьнича Дики дивизен цейхгауз—лорашеш хиннача глалгашта купеца Симонова ценошка гобаш.

Гобача 500 сар хилал болча белогвардей-цаша кизега мара боацача лоамарошта дукхал-яхьар пулеметаш а, бомбаш а, цин а, хий а, бакьда, котало-м яхьханзар цар.

Бийсана ха яхача хана оарцагга баьхкача

— Дукха ха йоашаш саг ма ий-ло, дуне тла со вайтха глеше, шоаш-санина, сона а дагадоалаш дар-цхьа хлама да—лаьтша... Укх вай-даь хиннача лалтлах воаьшара из-низагга дладикхаш тлехьенна-ма а телаш дак вай. Вай даь дукхал дика ца оттараш даькхаш-дац из вайгара дла. Цар низ тлех хилар-рах даькхаш. Из дерига а шоаша ховш да...

Хланс, сона хетаргахь, бокно-гларггала ха хьаьттай...

Пачахько вайгара лалтга дла а-даькхаш, ший наха дладенал.

Хланс пачахьа ма мичал. Болш-шевишк яхаш болча наха длаьва-кхаш из. Цу болшеникхаша дерига-ча кхьамий бокьонаш цхьаьтарга-ри еза воай! Укх даьла лалттарга-булша а дика баха беш! Вай а-тлехьа...

Хланс сона хьла деза. Керда зама-хьаьтташ лалт. Ладугаш хьла-деша... нагахь санина ер зама вай-зама яле—вай из тилийта йиш яц...

Цо ший кьамьад саьиттар. Ца-гара глар-тата диклар.

Блтуьвеш боагча лампа ало-спиралдикхаш дар цла. Истигаш-клар а тейса, паллараш тла баглар-фуьмал, вонкасас Керам а, иза-мо клайбенина, сий долаш бола юр-таша вай саг кхы а. Наьраьша-ураьллар кайганах. Царша вай фу-самьаь зламгга волавоь Эльберд а.

гларггай кхьаьегамхоша горече чу а лийлаха, симонийски цинна баь хинна го бокха а баь, ца-боьш бисаь кагий клайний клайлара баьхар.

Советски лалтлах баьхан долаш цар лелабаш-ка кьовсамцара дукхашка гларггаша барг-цхьа-гга а йоашаш баь эггара хьалхара тлом бар из. Уж исторически гьулакхаш дуваш гларггай-писатела Базоркина Идриса аьтлеша «Плехьа-хьа» яхача повестга цхьа долча доакьонша ке-патох оаха.

бордин хьаьдир, кулгаш хьал а-лаьца дула дир.

Ше дула даь вайтга массанена а-бларьхажер Керам.

Екьа, микхо йоаьган юьх а чухьа-вай гоама мержа а йоашаш сар-вар из. Цун йаьла клай мож хьаьса-йоаш санина кьетар. Хьаькьал а-кьонаьчал а долаш юьх ер из.

—Вай Буринна таьна да. Вайна-долла хлама а эггара тлехьа. Хов-Хланш иштта даь йиш иц. Горече-вай бераш да—«Дики» дивизен-салтий. Хьаьла пачахьа а цу див-изен а доаьхьа хинна халкьан-рузукха лорашеш ба уж.

Хланс, ерригга город а вай мо-стаггаша длаьмача хана, царна ро-дар тлехьаца сахьат даь. Тахан аз-уж болча воьхиттарга... Эльберд-Хлара йурра, вай вежарашта воа-дир хлара цхов новькьадолаш мел-вар да веза, фу хул ладугаш хьла а-деша... Керам хьаьттар. Цунна-тлехьа-тлехьа хьаьттайтар бер-ригаш а.

—Бийса яькьаьча бакьхьа-йар-теш оам? Сага юькьа хургда-ала ца дешаш, парглата моттгаш а-вайнал.

Фуьсамьаьна баркал а аьнна, хьа-вийш бийша шо-шоай цлабачар.

Арахьа сатилла, йийкша лан сайра-яр. Хьаький наьк а баьха, юьх-вийрзаца-лоамий аьлоггашаьна

хьежар Керам. Гобакьаьца лоамаш-дар. Ший юьх-тла ниткьа доагаш-сакьий а долаш, бартал берзаб-ей санина йарьжа сиклеш.

—Ха хоза оттаргаш. Бут кастга-хьаьлбаргга Нувр тилла гора, а-аьлар цо шийна тлехьаьша юьх-са-нча Эльбердгга.

Вож йиш а ца хулаш кхьийаьча-длаьмалар. Водлашеш а дла-ггаьлбар цо юшлш Марем, йотла а вийра, лерг а ваьх цхьа хлама а-аьнна, цун гийлаьча балам тла бе-земе кул а дила длаьттар. Лалт-ла глалта чалчакх а текхаш, баьде-маш а тулаш хинна Марем коа-наьларгга дла а хьийда бодонна-юькхе клайлийкхаш.

Керам цлагга длаьуваьхар. Аьшка-пийша хьаьлхашка, цу чур хьаьшаш-нишлеш йоаллар Гози. Из хланс-зехь а ховш ер дас Эльберд горече-воьхиттай. Хланаш а ца ховш са-аькх ухар цун. Пийша чу фуьх яхаш-ше йоаьлхаш а, дукха теркал ца-дечох дола а хоссаш, шортгга ле-йоаллар из.

—Фу гьулакхаш дош, селта тлехьа-даькхаша йиш йоашаш еттар? Бий-са ма йиш... Ха а дла ма йиш. Никь-хьунагга глалта ваьх пезиш-са ма йиш... Горече, йаьла а ма-йиш йа, нах боаьу...

Керам кизега цлаьхамаш а эза, цо санина шортгга жол длар:

—Лалча да мара хьунагга ваха-ма везаш кхьаьлаш мот хьона жьо-нах, хланс тош горви земагга-ахен саготала куьвеш мара эшаш-мотташ хиннаш хьол. Е хланс нах-боаьбча метте Буро тла, кхьаьбар-санина хьа кьонгаш а бейи? Ши шу-ма дий тлем тла етгаша топаьта-клар, мезаша а баьха уж багга... Царга кхайка воьхит Эльберд...

Майрага юьх йиш а ца хулаш, доккха са даькхаш Гозе.

Хьаьгуьаьлар Эльберд. Тулаш-барт лекхар цунуха дас, дерига-зийна вайла, разя хилар. Эман-гаш саг кийд дика веннавар. Клай-ка кетара тлаьгола наькша тла а-юькхаш а хьерлаш глараш ер. Аьт-тлехьа, буйх лалтгаша а болаш, баламх йоттеса эьсий караьника-улар. Аьрда пхьар са тла улаш

Цлабыхнача наьха вахара йоанхо яр

Грозненски района Толстово-яхача юрта 8—10 бутт хьалха-хиннача сага хланс из юрт йов-заргьаь. Ча тла а текха зламгга-ценош доагаш хиннача гоама-ча улихех хланс нийса улишаш-яь, тхонна тла йилла шифер а-кирпич а йолаш лажка док-ка ценош даьд. Шеношта тлаьгола халданза дешаш латт-аьшкасаьргаш, хлара болхло-чун цлагга электричество а-радио а хьаь пар. Ценошта го-нахьа егга сомий таьнаш я. Цхьабакьда, уж дегаьлаьа кхоа-ьяьц: лалама хала да сага-кулгаша деча хламаьна тлехьа-кхьа.

Укх дахача аькхи Толстово-яхача юрта а Горьченстичен-ски яхача станице а 5000 сов-гга нохчийи гларггайи цлабых-каб. Уж баьха ховшача хана-керда йилла Староюртовский-совхоз яр. Ялат чурца а хьаь-башта глешен мотеш доаквар-кийчду а ха хьаьтлаьхьаьр цу-хана. Совхозе болх а беш-шоашта баьх ценош а деш бар-нах.

Сатоссача хана шоай деза-лашца ценош деча хулар вежар-ий Исламов Сала а йаьла а. Влшаш юкхе ценошта лардаш а-ехка, цхьаьтарча хьалде бола-белар уж ценош. Царех цал-гоьза плотник ваь, шоллаггоч-пенаш дика цот. Цина бе бе-за беррига болх шоаш бир цар, совхоза болх юькьагга а ца бу-лаш. Хала-м дар, даьла а пар-глатгача а длайхача а шоай цено-шка дездир цар керда шу.

Цин хеза орденонцаш ба-комбайнер вола Умаев МТФ-бригадир вола Бетрахмадов-Султани. Цал совхоза ялат чу-цаш вар, шоллаггачар юькьара-хьаьлхашкара дукхагга пайда-базьхар-гложе, хьаьлбаш леладархой оарггаьбоаьхаш вар. Хлара а ха кьорайоглар царна-шоашта ценош де а.

...Клай клар текха латтача-лакхача цинна юкхе кхьаьча-белаш дукхал баькхар кьона-йойи зламгга сати. Юшеш во-шен да уж—Махьмади Си-нан. Цар шинне а ха, цхьанна-лаьрхлача, 30 шу совгга мара-хургьаь. Дая нанеш а доацаш, селла зламгга шоаш боллаше-а, шоашта ценош даьд цар.

—Тхона тхьаьшам дуларг-дацар,—йоак Махьмада,—лоаьлохешен бокьаьггачари тхо-на чоагга новькьостал дир. Баркал хилда царна цу гьула-кхаш.

Совхозе дукха кхьаьегамхой-ба тракторни бригаде, ферме, кхашка дика балхаш а деш-шоашта керда ценош а даь-баьхаш. Укх шера Толстово-яхача юрта 300 совгга цла-даьд.

Ценош дечарна доккха-новькьостал дир совхоза дире-кция, партийни организацие, Грозненски нефтяникешен. Ценош де безам болчаш лалтеш, ссулеш, иштта кхьийола глш-лоний материалаш елар. Бий-да кирпични, хьун, кхьийола-материалаш хьаькхаша трак-тор елар совхозе.

Городерча нефтяникаша нов-ькьостал дир кхьаьегамхошта-кердача планашка хий дилла. Цул совгга совхоза дирекцеш-ценош деча наха лаьрхлха бри-гада влшаггеллар. Бригадан-кулгалдеш вар балхаш дика-кукешаш вола коммунист новьк-Омаров. Ценош деш болча на-ба новькьостал дора бригадо-кораш налараш де а, кхьаьча а балхашта кулга гозвал эшача а. Цлабыхкача нохаштен-гларггаштен чуйе ценош деча а балхаш тла нийсбеча а-новькьостал дарца чакхьаьла-нзар совхозен партийни органи-зацие кулгалхоша еш йола-йохко. Цу тайпара гларгга-йора цар куьтурни балха а. Дика тоаьй клубаш, библиоте-каш. Кьаьстга дика тоадаь-цхьоалеггача отделенера МТФ-салла цла: мукьа воьла хана-парглата салла моттгаш а цига, деша журналаш, газеташ, кийкжаш да, ловза шахматаш-шишакхаш я, ладуггга ра-дио я.

Хьаьтлаьдоаггача кердача ше-ранна Грознера нефтяникаша-доккха совглат длар совхоза-болхлоска. Банен праьченеш-тоьла хий хилашар. Дукхагга-нах баьхача Горьченстиченский-Толстовон яхача юрташга га-на йоашаш № 21 йола скважи-на я. Цу чур хий даькхаш аьн-на дагадехар.

Из гьулакх мотадир Нохч-Палггай Совнархоза кулгалхо-шка. Грозненски районполкома-коммунальни боахаме отдела а «Старогрознефть» яхача нефте-промыслови управленен строи-тельно-монтажни цеха а глар-диллар № 21 йола скважина-кийчтлеша.

Укх гурахьа нефтяникаша-длабалабир из болх. 1700 метр-йаьха сангар яькхар совхоза-болхлоска.

Дукха ха йоашаш скважи-на болх бе йоаллар. Ларьхлача-тайпара, деннен бийсаннен 50-градус йовхал а йолаш 200 ку-

бически метр хий лу цу сква-жино. Из тоьаргга банена а-праьченена а кхоаьамбе.

№ 21 йола скважина тоаярга-Грозненски районполкома ком-мунальни боахаме отдело 100-эзар сом совгга аьча дахийтад.

Шоашта дача новькьостала-дикана кхьаьегамца жоп луш-ба совхоза болхлой. Совхоза-Сийлен Доска тiera цлакка а-длаьлаш комбайнераш болча-Умаевен Хасуевен, трактори-сташ болча Эльмурзаев Виси-тен, Козлов Алексей 25 шера-совгга механизаторалла болх-беш воьла машиниста Мутаев-Ахьабен цлараш.

Кизега пайда луш хланс-Староюртовский совхоз йилла-чха колхозаш Грозненский рай-онеш эггара тлехьаьна колхозаш-яр. Хлара бетташ болча-латтагара шера 1000 килограмм-шурий мара яькхашар.

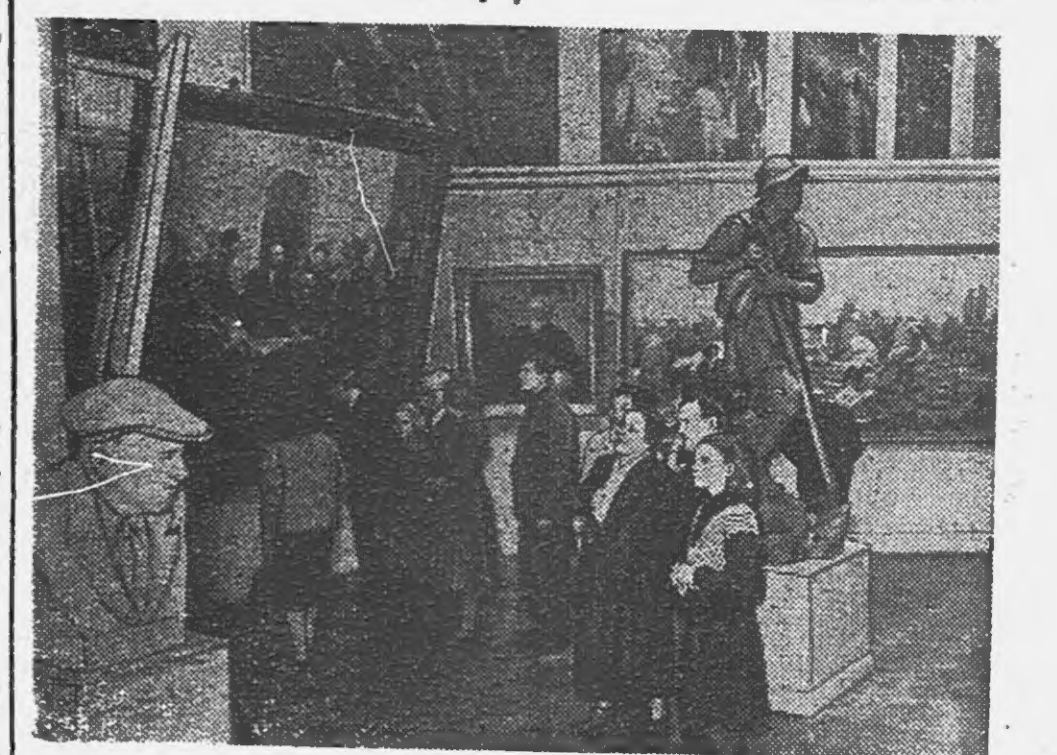
Хланс цу совхозе доккхий-куьвамаш хиннад. Цхьаьлоча-дояркаша ах шера 800—900 ки-лограм шурий яькхаш, гай а-лохденнадац шура яькхара гьу-лаьх. Цо хьаькхаш, кулгалхоша а хьаьлбаш леладараша а шоай-болх дика лелабар.

Хлара фуражни латта 14 тонн-силос кийчтлеш, хлалга глож-а доквар а концентраташ а цар-на тоьал да.

ССКП ЦК декабрьски Пле-нума а СССР-а Лакхерча Совет-а йислаьггача сессен а истори-чески соцамаша совхоза болх-лошта юкхе кхьаьегаме тола-маш лакхдир, политически дог-аьлдиллар.

Цу соцамашта жоп луш, сов-хоза кхьаьегамхоша шоай бер-рига низ гларггашта дерригача-халкьанна хьаьлхашка латта-деклараш кхоаьашдарна—укх-гарггарча шерашка хлара саг-сикх дулх, шури даштен кийч-дарна Американ Влшаггикх-иьта Штаташта тлехьаькхена а-юькьара боахаман экономика-лакхьарна а.

А. КУИМОВ.

Ленинград. СССР-а художествен Академе 200 шу дызара хетал-ыв-ка хьаьийлал. Академен И. Е. Репнин, В. И. Суриков цларгга-йолча институташкен кхьаьаь наха кхоаьаш даь 800 сурти скульпту-раш яр цинга хьаьгойташ.

Сурта тла: выставкерча цхьан зале.

В. Федосеева сурт.

ТАСС фотохроника.

